

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 15. oktober 2021

Sag BS-4917/2021-HJR

Direktoratet for Kriminalforsorgen

mod

A
(advokat Claus Allan Bonnez, beskikket)

I tidligere instanser er truffet afgørelse af Retten i Horsens den 27. september 2019 (BS-23441/2019-HRS) og af Vestre Landsrets 13. afdeling den 18. august 2020 (BS-4023/2020-VLR).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Michael Rekling, Jan Schans Christensen og Anne Louise Bormann.

Påstande

Direktoratet for Kriminalforsorgen har nedlagt påstand om stadfæstelse af Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse af 19. marts 2019.

A har nedlagt påstand om stadfæstelse af Vestre Landsrets kendelse.

Sagsfremstilling

Dette kæremål drejer sig om berettigelsen af Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse af 21. marts 2019, hvorved A bl.a. blev ikendt 12 dages strafcelle i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7.

Den 21. november 2018, under strafafsoningen i X Fængsel, blev der under en visitation af As celle fundet flere ulovlige genstande, herunder en bonflaske under radiatoren, 1 bonflaske på toilettet og hashmix på toilettet. Hændelsen er beskrevet i en rapport af samme dato.

Senere samme dag fremsatte han nogle bemærkninger overfor en fængselsbetjent, som denne opfattede som trusler mod sig selv og sin familie. Episoden er beskrevet i X Fængsels rapport af 22. november 2018, hvoraf fremgår:

"Rapport vedrørende:

Underlæggende trussel

Kort beskrivelse af episoden:

Den 21.11.18 kl. 14.00

A kommer ind på kontoret, hvor C og jeg sidder, A virker irritabel.

Det første A siger er, hvordan går det har du det fint ..., han siger det på en meget provokerende måde, jeg svarer at jeg har det fint, A spørger hvordan har din familie det, jeg svarer de har det fint, så spørger A hvordan har dine børn det, (jeg kan nu mærke at jeg synes det bliver ubehageligt og jeg føler at det han siger, skal føles som en trussel mod min familie og mig jeg svarer dog A at de har det fint, D kommer ind, A forsætter med sin talestrøm og er nu mere ophidset og fortæller at jeg ikke gør mit fucking arbejde som kontakt person og han ikke vil tale med mig mere, han siger at jeg i løbet af det sidste dage er kommet og spurgt 7 gange om vi ikke skal tale sammen, men om jeg ikke fatter at han ikke gider tale med mig, vi er jo ikke kærester, men samtidig siger han at jeg ikke i 6 uger har gjort en skid for ham eller talt med ham, jeg prøver flere gange stille og rolig at forklare A min side af sagen, men A er ikke interesseret i at hører på man, så han forsætter med sine anklager om at jeg fucking ikke gør mit arbejde som kontakt person, som noget at det sidste han siger er at han hver kvarter vil komme og spørger hvordan jeg har det, jeg siger til A at han skal gå ud for vi kommer ikke videre med vores samtale, da han ikke vil hører på min side af sagen. A går ud.

C siger efterfølgende til mig, at det var en meget ubehagelig samtale at være vidne til."

Fængselspersonalet politianmeldte forholdet på dagen for episoden, den 21. november 2018.

Under et disciplinært forhør den 23. november 2018 blev A af X Fængsel ikendt 12 dages strafcelleanbringelse i medfør af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, jf. § 68, stk. 1, jf. § 70.

X Fængsels afgørelse blev indbragt for Direktoratet for Kriminalforsorgen, som den 21. marts 2019 traf afgørelse i sagen. Af afgørelsen fremgår bl.a.:

”Vi er enige med X Fængsel.

Afgørelse om at ikende din klient strafcelle i 12 dage og tilbagekaldte din klients udgangstilladelse i 8 måneder var korrekt

Vedrørende ikendelse af strafcelle i 12 dage

Det fremgår af sagen, at din klient den 21. november 2018 under samtale med en fængselsbetjent kom med nogle bemærkninger om fængselsbetjents familie, hvilket var opfattet som trusler over for fængselsbetjent.

...

Det fremgår desuden af sagen, at den samme dag den 21. november 2018 blev der foretaget undersøgelse af din klients celle. Under uderørgelsen, blev der fundet flere ulovlige genstande, herunder 1 bonflaske under radiatoren, 1 bonflaske på toilet og hashmix på toilet.

Din klient har under forhør den 22. november 2018 anført, at han ikke har søgt nogen om fængselsbetjents børn, men samtidig at han har været meget presset, og har måske sagt nogle ting, som han ikke mente.

Efter en gennemgang af sagen, har vi konkluderet, at det er korrekt, at din klient fremkom mod trusler over for personalet under samtalen den 21. november 2018.

Vi har ved afgørelsen lagt vægt på, at din klient fremkom med udtalelser, der blev af involverede fængselsbetjent opfattet som trusler samt at din klient kom med de udtalelser på provokerende måde.

Vi har desuden delvis lagt vægt på, at din klient blev fundet i besiddelse af genstande, der kan relateres til misbrug af euforiserende stoffer.

Vi har samtidig lagt vægt på, at ikendelse af strafcelle i 12 dage i et sådan tilfælde og i sammen hæng med andre overtrædelser er i overensstemmelse med normalreaktionsskema for X Fængsel.

For så vidt angår regler om strafcelle for trusler mod personalet, kan vi henvise til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 2, nr. 5.

For så vidt angår former for disciplinærstraf kan vi henvises til straffuldbyrdslovens § 68, stk. 1 og 68, stk. 2, nr. 5.

For så vidt angår længen af straffcelle kan vi henvises til straffuldbyrdslovens § 70, stk. 1.”

Syd- og Sønderjyllands Politi oplyste den 29. marts 2019 A, at man i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2, havde besluttet at opgive sigtelsen for de fremsatte trusler over for fængselsbetjenten i X Fængsel med henvisning til, at man ikke forventede, at han ville blive fundet skyldig i sigtelsen.

A indbragte herefter Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse for retten.

Retten i Horsens afsagde den 27. september 2019 kendelse i sagen, hvorved Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse af 21. marts 2019 blev stadfæstet. Af rettens begrundelse fremgår bl.a.:

”Vedrørende ikendelse af straffcelle

Det følger af straffuldbyrdslovens § 67, nr. 7, at en indsat skal ikendes disciplinærstraf ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen.

Straffuldbyrdslovens § 68 underbygger denne bestemmelse ved at angive, hvilke forseelser der kan medføre disciplinærstraf i form af straffcelle.

Det fremgår af forhørsprotokollen, at A har forklaret blandt andet, at han ”ikke har sagt noget om Bs børn”, og at ”A har været meget presset, og har måske sagt nogle ting han ikke mente”.

I rapport af 20. november 2018 har fængselsbetjent ”B” beskrevet en episode mellem ham og A, hvor sidstnævnte var meget ophidset og råbte. Af rapport af 22. november 2018, udarbejdet af ”B” vedrørende en episode den 21. november 2018 fremgår, at A kom ind på kontoret, virkede irriteret og spørger til, hvordan Bs familie og børn har det. Det er ligeledes angivet, at A spørger på en meget provokerende måde, at fængselsbetjenten synes, det bliver ubehageligt, og at han føler, at det, der bliver sagt, skal føles som en trussel mod ham og hans familie. I rapporten er herudover angivet, at A er ophidset og råber, og at han råbende beskylder den pågældende fængselsbetjent for ikke at gøre sit arbejde godt nok.

Af notat af 29. august 2019 vedrørende udtalelser fra "C" og "D" fremgår, at "C" har udtalt: "A henvender sig til B på en aggressiv måde og under samtalen med B siger A samtidig med, at han går et skridt frem, hvordan går det med din kone, og hvordan går det med dine børn", og at D har udtalt: "A spørger ind til Bs familie på en måde som opfattes som truende adfærd. Der er ingen grund til at bringe Bs familie ind i samtalen. A er ophidset og har en ubehagelig fremtræden".

Efter indholdet af rapporten fra fængselsbetjenten "B", de afgivne udtalelser fra "C" og "D" sammenholdt med As forklaring i følge forhørsprotokollen, herunder at han var presset og måske havde sagt noget, han ikke mente, finder retten, at det er godtgjort, at A har udtalt som ovenfor angivet vedrørende den pågældende fængselsbetjents familie og børn. Ud fra oplysningerne om, at A samtidig med sin udtalelse gik frem mod den pågældende fængselsbetjent og var ophidset, finder retten, at anstalten havde det fornødne grundlag for at anse det for godtgjort, at As udtalelser måtte opfattes som trusler og omfattet af straffelovens § 119. Den omstændighed, at politiet efterfølgende har opgivet påtale i sagen kan ikke føre til et andet resultat.

Som følge af ovennævnte stadfæstes Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse."

Afgørelsen blev kæret til Vestre Landsret, der den 18. august 2020 ændrede byrettens kendelse. Af landsrettens afgørelse fremgår bl.a.:

"Kriminalforsorgens afgørelse af 21. marts 2019 henviser til straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 2, nr. 5, som hjemmel for ikendelse af straffecelle. Afgørelsen må derfor forstås således, at det er As udtalelser den 21. november 2018 til fængselsbetjent B, der har begrundet ikendelsen af straffecelle, ikke fundet af genstande i hans celle, der kan relateres til misbrug af euforiserende stoffer.

Det lægges i overensstemmelse med fængselsbetjentenes rapporter til grund, at der den 20. november 2018 var en episode, hvor A blev ophidset og råbte ad fængselsbetjent B. Det lægges ligeledes i overensstemmelse med rapporterne til grund, at A dagen efter henvendte sig til fængselsbetjent B og spurgte, hvordan han selv og dernæst hans familie havde det, hvortil B svarede, at de havde det fint. A optrådte ophidset, da han spurgte, og han gav bl.a. udtryk for, at han var utilfreds med fængselsbetjentens arbejde som kontaktperson.

Det lægges videre til grund, at fængselsbetjenten opfattede spørgsmålene om hans familie som en trussel mod familien.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, skal en indsat ikendes disciplinærstraf, hvis vedkommende overtræder straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen.

Efter lovens § 68, stk. 2, nr. 5, kan strafcelle anvendes for trusler om vold mod personale.

As udtalelser blev politianmeldt. Politiet opgav sigtelsen for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2, da man ikke forventede, at A ville blive fundet skyldig i sigtelsen.

Efter det, der er lagt til grund ovenfor om As udtalelse og omstændighederne i forbindelse med udtalelsen, er landsretten enig i, at det ikke kan fastslås, at A på strafbar vis har truet fængselsbetjent B med vold mod ham eller mod hans familie.

Der har således ikke været grundlag for at idømme A strafcelle på grund af hans udtalelser, og landsretten tager derfor hans påstand til følge som bestemt nedenfor.

Efter kæresagens karakter skal ingen af parterne betale sagsomkostninger for landsretten til den anden part eller til statskassen.

THI BESTEMMES:

Kriminalforsorgen tilpligtes at anerkende, at Kriminalforsorgens afgørelse af 21. marts 2019, hvor Kriminalforsorgen stadfæstede, at A var blevet ikendt 12 dages strafcelle, er ugyldig og derfor skal ophæves.”

Direktoratet for Kriminalforsorgen har herefter indbragt sagen for Højesteret.

Retsgrundlag

Straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, og § 68, stk. 1 og stk. 2, nr. 5, lyder:

”§ 67. En indsat skal af kriminalforsorgsområdet ikendes disciplinærstraf

...

7) ved overtrædelse af straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen,

...

§ 68. Som disciplinærstraf kan anvendes advarsel, bøde og strafcelle.

Stk. 2. Strafcelle kan dog kun anvendes for følgende forhold eller forsøg herpå:

...

5) vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen"

Straffuldbyrdelsesloven blev gennemført ved lov nr. 432 af 31. maj 2000. Det følger af lovforslagets almindelige bemærkninger (Folketingstidende 1999-2000, tillæg A, lovforslag nr. L 145, s. 3656), at lovforslaget byggede på Straffelovrådets betænkning nr. 1355/1998 om en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (1998-betænkningen).

Betænkningen fra 1998 byggede på betænkning nr. 1181/1989, som var afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Straffelovrådet. Denne betænkning indeholder et lovudkast med bestemmelse som i det væsentlige svarer til straffuldbyrdelseslovens §§ 67 og 68. Af 1989-betænkningens s. 239-241, fremgår det bl.a.:

"Arbejdsgruppen har indledningsvis drøftet spørgsmålet om berettigelsen af et disciplinærstraffesystem under fuldbyrdelsen af en frihedsstraf. Under denne drøftelse har der i arbejdsgruppen været enighed om at acceptere nødvendigheden af et disciplinærstraffesystem som en afgørende forudsætning dels for kriminalforsorgens muligheder for at løse sine sikkerheds- og ordensmæssige opgaver, dels for tilvejebringelsen af en rimelig hverdag i institutionerne. Ligesom i det almindelige samfund er det interne disciplinærstraffesystem i kriminalforsorgens institutioner derfor begrundet i hensyn til repression, general- og specialprævention.

...

Efter gældende praksis kan overtrædelser af straffelovgivningen medføre ikendelse af en disciplinær straf. Det er imidlertid efter det for arbejdsgruppen oplyste ikke altid ganske klart, efter hvilke kriterier en sådan forseelse skal behandles af institutionen efter disciplinærreglerne, og hvornår forseelsen skal behandles af politiet efter de almindelige regler for behandlingen af anmeldelser om strafbart forhold.

Det må efter arbejdsgruppens opfattelse lægges til grund, at overtrædelser af straffelovgivningen kan indebære en selvstændig krænkelse af hensynet til opretholdelsen af sikkerhed og orden i institutionen. Da

mindre alvorlige overtrædelser af straffelovgivningen ofte kun vil føre til advarsel eller måske tiltalefrafald ved sagens behandling af politiet, kan der derfor være fornøden begrundelse for at ikende disciplinærstraffe i anledning af sådanne forseelser. I de tilfælde, hvor en forseelse herefter både kan behandles efter disciplinærstraffesystemet og det almindelige strafferetlige system, vil disciplinærsagen normalt blive afgjort først.

Viser det sig senere ved sagens behandling i det almindelige strafferetlige system, at sagen ikke findes at kunne føres igennem til fældende straffedom, må en tidligere ikendt disciplinærstraf for overtrædelser af straffelovgivningen anses for et uforskyldt indgreb og kunne føre til spørgsmål om erstatning..."

Bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 67 er bl.a. ændret ved lov nr. 641 af 8. juni 2016. I lovforslagets almindelige bemærkninger, jf. Folketingstidende 2015-2016, tillæg A, lovforslag nr. L 186, s. 12, hedder det bl.a.:

"2.3.3. Den foreslåede ordning

Det foreslås, at straffuldbyrdelseslovens § 67 ændres, således at en indsat fremover skal ikendes en disciplinærstraf i de i nr. 1-8 nævnte tilfælde.

...

Det forudsættes i den forbindelse, at det på samme måde som i dag bevismæssigt kan lægges til grund, at den indsatte har gjort sig skyldig i det pågældende forhold. Der tilsigtes således ingen ændringer i bevisvurderingen eller de proceduremæssige rettigheder, som den indsatte i dag har efter straffuldbyrdelsesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen."

Anbringender

Direktoratet for Kriminalforsorgen har anført navnlig, at Kriminalforsorgens afgørelse af 19. marts 2019 blev truffet i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, jf. § 68, stk. 2, nr. 5.

A fremsatte trusler mod fængselsbetjenten den 21. november 2018, idet han spurgte til fængselsbetjentens familie og børn på en provokerende måde, og i en situation, hvor familien ikke var emne for samtalen. Dette understøttes af, at hans udtalelser også blev opfattet som trusler af en anden tilstedeværende fængselsbetjent.

Uanset at politiet har opgivet sigtelsen mod A, udgør forholdet en selvstændig krænkelse af orden og sikkerhed i institutionen.

Det var derfor korrekt at ikende disciplinærstraffen i medfør af straffuldbyrdeslovens § 67, nr. 7.

Den adfærd, som A udviste, kan ikke accepteres eller tolereres i Kriminalforsorgens institutioner. Direktoratet har derfor hjemmel til at ikende disciplinærstraf efter straffuldbyrdeslovens § 67, nr. 7, idet der i disse tilfælde er behov for at ikende en disciplinær sanktion, hvormed der opnås en hurtig og mærkbar reaktion på den uacceptable adfærd. Dette begrundes endvidere i præventive hensyn.

Politiets påtaleopgivelse ændrer ikke herpå, da A har begået en disciplinær forseelse, uagtet at han ikke er blevet tiltalt for en strafferetlig forbrydelse.

En påtaleopgivelse medfører således ikke i sig selv, at en disciplinærstraf ikendt efter straffuldbyrdeslovens § 67, nr. 7, er ugyldig. Dette er særligt tilfældet, hvor påtaleopgivelsen sker inden selve straffesagen, hvor der alene er tale om en "forventning" fra anklagemyndighedens side, som kan være mere eller mindre konkret begrundet. Desuden gælder der ikke de samme bevismæssige krav i en sag om ikendelse af disciplinærstraf som i en straffesag.

En indsat kan derfor have gjort sig skyldig i en disciplinær forseelse for forhold, hvor der skal ske politianmeldelse, selvom denne ikke efterfølgende udmønter sig i en straf efter straffeloven.

Hvis Kriminalforsorgen afskæres fra at kunne fastholde en disciplinærstraf efter straffuldbyrdeslovens § 67, nr. 7, allerede ved en påtaleopgivelse, vil dette de facto betyde, at Kriminalforsorgen i et betydeligt antal sager ikke vil kunne sanktionere de groveste disciplinære forseelser, f.eks. voldelig eller truende adfærd, fordi fængselspersonalet ikke har mulighed for at vurdere, om forseelsen er grov nok til, at der med sikkerhed rejses tiltale senere hen.

Straffuldbyrdeslovens § 67, nr. 7, forudsætter altså ikke en straffelovsovertrædelse. Højesteret skal derfor heller ikke tage stilling til, hvorvidt straffeloven er overtrådt, men derimod hvorvidt A har krænket Kriminalforsorgens regler om orden og sikkerhed.

A har anført navnlig, at den afgørende forudsætning for afgørelsen om ikendelse af strafcelle er bortfaldet ved Syd- og Sønderjyllands politis påtaleopgivelse af 23. marts 2019, og at afgørelsen derfor må anses for ugyldig eller pålagt med urette. Den skal derfor ophæves.

Straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, forudsætter, at der foreligger en overtrædelse af straffelovgivningen, og at Direktoratet for Kriminalforsorgen i forbindelse med ikendelsen af en disciplinærstraf i medfør af denne bestemmelse vurderer, om den omhandlede forseelse er en overtrædelse af straffelovgivningen.

Der skal i en disciplinærsag efter straffuldbyrdelsesloven stilles samme krav til bevisførelse og bevisbedømmelse som i straffesager, og Kriminalforsorgens afgørelse er truffet, uden at der er foretaget en tilstrækkelig bevisbedømmelse.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har krænket hans rettigheder efter EMRK artikel 6, stk. 2, ved at have fastholdt sin afgørelse af 21. marts 2019 trods oplysninger om, at straffesagen var påtaleopgivet, og trods landsrettens kendelse af 18. august 2020. Retsgarantierne i medfør af EMRK artikel 6, stk. 3, har endvidere ikke været iagttaget i nærværende sag.

Retsvirkningen af en påtaleopgivelse er den samme som en frifindende dom. Den person mod hvem afgørelsen retter sig er ikke skyldig.

Højesterets begrundelse og resultat

A blev af X Fængsel, hvor han var indsat, den 23. november 2018 ikendt 12 dages anbringelse i strafcelle. Fængslets afgørelse blev den 21. marts 2019 stadfæstet af Direktoratet for Kriminalforsorgen. Denne sag angår, om ikendelsen af strafcelle var uberettiget.

Som anført af landsretten må afgørelsen forstås sådan, at ikendelsen af strafcelle er begrundet i de udtalelser, som A fremsatte over for en fængselsbetjent, og som denne opfattede som trusler. Hjemlen til disciplinærstraffen var derfor straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 7, hvorefter en indsat skal ikendes disciplinærstraf, hvis vedkommende overtræder straffelovgivningen, når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen. Det følger af forarbejderne til denne bestemmelse, at hvis det senere ved sagens behandling i det almindelige strafferetlige system viser sig, at sagen ikke findes at kunne føres igennem til fældende straffedom, må en tidligere ikendt disciplinærstraf for overtrædelse af straffelovgivningen anses for et uforskyldt indgreb.

Anklagemyndigheden har den 29. marts 2019 opgivet påtale mod A vedrørende sigtelsen for trusler mod den pågældende fængselsbetjent. Påtaleopgivelsen er begrundet i, at anklagemyndigheden ikke forventede, at han ville blive fundet skyldig i sigtelsen, jf. retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2. Da det således har vist sig, at det forhold, der begrundede disciplinærstraffen, ikke fandtes at kunne føres igennem til en fældende straffedom, finder Højesteret, at disciplinærstraffen var et uforskyldt indgreb.

Højesteret tiltræder på den anførte baggrund, at Direktoratet for Kriminalforsorgens afgørelse skal ophæves og stadfæster derfor landsrettens dom.

THI BESTEMMES:

Landsrettens kendelse stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til den anden part eller til statskassen.